

Skólastjórnendur grunnskóla
Framkvæmdastjórar sveitarfélaga
Skólanefndir
Fræðslustjórar/skólaskrifstofur
Kennarasambands Íslands

Reykjavík 16. janúar 2018

1605080SA TH
Málalykill: 01.86

Efni: Innleiðing grunnskóla í kjölfar álits Persónuverndar í Mentor máli og nýjum persónuverndarlögum

Tilgangur bréfs þessa er að upplýsa um og aðstoða við vinnu sem allir grunnskólar þurfa að takast á hendur vegna innleiðingar á kröfum Persónuverndar í svonefndu Mentor máli auk þess sem vinnan styður við innleiðingu á væntanlegum breytingum á persónuverndarlögum.

1. Bakgrunnur – Mentor málið

Frumkvæðisúttekt Persónuverndar á vinnslu persónuupplýsinga og öryggi þeirra í vefkerfinu Mentor leiddi til álits sbr. mál nr. 2015/1203 frá 22. september 2015 (hér eftir nefnt Mentor mál) þar sem ríkar kröfur voru gerðar til breytinga á vinnslu grunnskóla í kerfinu Mentor. Var frumkvæðisúttekt hafin þar sem Persónuvernd hafði borist fjöldi ábendinga sem bentu til þess að viðtækar og viðkvæmar persónuupplýsingar um grunnskólanemendur væru skráðar í Mentor og að ósamræmi væri á milli kennara/grunnskóla við skráningu persónuupplýsinga í kerfið, einkum að því er varðaði dagbókarflipa þess. Persónuvernd tók því málið til skoðunar og komst að þeirri niðurstöðu að notkun fimm grunnskóla, sem teknir voru til skoðunar, á kerfinu Mentor væri ekki í samræmi við kröfur laga nr. 77/2000 um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga. Var þeim tilmælum beint til grunnskólanna að skrá ekki viðkvæmar persónuupplýsingar í vefkerfið Mentor, nema útbúið væri sérstakt umhverfi fyrir slíka skráningu sem fullnægði kröfum persónuverndarlaga. Þá bæri grunnskólum að gæta að meðalhófi og sjónarmiðum um sanngjarna skráningu þegar skráning færi fram í vefkerfinu, auk þess sem þeim bæri að gæta að lögmæti þeirra upplýsinga sem skráðar eru m.a. með því að setja sér verklagsreglur, þar sem t.d. er fjallað um hvað megi skrá, hvenær megi skrá (einkum í dagbókarflipa kerfisins), hverjum eigi að birta færslur í dagbók, hvernig skuli huga að fræðslu og hvernig eftirliti með framangreindu skuli háttað. Þá var lagt fyrir ábyrgðaraðila að útbúa öryggisstefnu, áhættumat, öryggisráðstafanir og lýsingu á fyrirkomulagi innra eftirlits. Var að lokum gerð krafa um að grunnskólar semji við vinnsluaðila í samræmi við 13. gr. persónuverndarlaga, sem felur m.a. í sér að grunnskólar þurfi að sannreyna hvort vinnsluaðili geti framkvæmt viðeigandi öryggisráðstafanir og viðhaft innra eftirlit áður en samið er við hann.

Rétt er að taka skýrt fram að þrátt fyrir að Mentor málið hafi einungis tekið til fimm grunnskóla þá var áréttað í álitinu að: „Í ljósi framangreinds er það mat Persónuverndar að í ljósi þess að sú vinnsla sem hér um ræðir fer fram hjá nánast öllum grunnskólum

landsins beri að samræma viðbrögð þeirra við álit Persónuverndar, einkum að því er varðar þær úrbætur sem stofnunin mælir fyrir um að skuli gerðar, sbr. frekari umfjöllum í 6. kafla álitsins.“ Verður því að innleiða þessar breytingar inn í alla skóla landsins til þess að þeir uppfylli kröfur persónuverndarlaga.

Þá er jafnframt mikilvægt að gera sér grein fyrir því að þau skilyrði sem sett eru fyrir vinnslu persónuupplýsinga í Mentor málinu gilda um vinnslu í öllum kerfum sem notuð eru í grunnskólum sama hvort um er að ræða Mentor, Námfús eða önnur kerfi.

2. Fyrri vinnuhópur

Í kjölfar Mentor málsins skipaði Reykjavíkurborg starfshóp um skoðun á skráningum upplýsinga um nemendur grunnskóla í rafræn upplýsingakerfi í nóvember 2015.

Lagði starfshópurinn til eftirfarandi samantekt og drög að ferli til að bregðast við Mentor máli við lok árs 2016:

1. Vinnsluaðilum verði sent bréf í þeim tilgangi að sannreyna að vinnsluaðili geti framkvæmt viðeigandi öryggisráðstafanir og viðhaft innra eftirlit.
2. Komi í ljós að vinnsluaðili uppfylli kröfur ábyrgðaraðila verður gerður vinnslusamningur við vinnsluaðila.
3. Gefnar verða út leiðbeiningar til grunnskóla um notkun rafrænna upplýsingakerfa sem er ætlað að vera grunnskólum til aðstoðar við undirbúning að setningu eigin leiðbeininga.
4. Ráðinn verði sérfræðingur í upplýsingaöryggi og áhættumati til að skrifa öryggishandbók vegna notkunar grunnskólanna á rafrænum upplýsingakerfum og til að aðstoða við setningu upplýsingaöryggisstefnu.
5. Í kjölfar vinnu sérfræðings fari fram endurskoðun á leiðbeiningum skv. lið 3.
6. Hafinn verði nú þegar undirbúningur að breytingum er verða í tengslum við nýja persónuverndarlöggjöf.

Voru leiðbeiningarnar sem tilteknar eru í lið 3 ásamt fylgiskjöllum sendar öllum sveitarfélögum, framkvæmdastjórum, fræðsluskrifstofum, Persónuvernd og ráðuneyti menntamála í desember 2016. Var það gert í þeim tilgangi að grunnskólar gætu samræmt vinnubrögð og viðbrögð við álit Persónuverndar í Mentor málinu.

Voru vinnsluaðilum jafnframt sent bréf í samræmi við lið 1 en fullnægjandi svör bárust hins vegar ekki frá vinnsluaðilum meðan á vinnu nefndar stóð.

Í skilabréfi sínu benti starfshópurinn á að ekki væri unnt að ljúka verkefni hans farsællega nema með aðkomu sérfræðings á sviði upplýsingaöryggis og áhættumats sem kæmi að því að skrifa öryggishandbók fyrir grunnskólana um notkun á rafrænum upplýsingakerfum og til að aðstoða við setningu upplýsingaöryggisstefnu, sbr. lið 4 og 6 í tillögum starfshóps.

3. Seinni starfshópur og ráðning öryggissérfræðings

Þar sem ljóst var að gríðarlega flókið og kostnaðarsamt væri fyrir alla grunnskóla landsins að uppfylla kröfu í lið 4 fór starfsópurinn þess á leit að Samband íslenskra sveitarfélaga myndi tryggja fjármagn til verksins. Sótti sambandið í þessum tilgangi um styrk til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga til að ráða sérfræðing í að klára að bregðast við lið 4 með því að útbúa öryggisstefnu og öryggishandbók fyrir grunnskólana ásamt áhættumati til að uppfylla skilyrði í Mentor máli og styðja við innleiðingu á nýjum persónuverndarlögum. Annar starfshópur var skipaður til að stýra þeirri vinnu og sitja í honum fulltrúum sambandsins og Reykjavíkurborgar. Var starfshópnum ætlað að stýra innleiðingu á liðum 4 og 6 auk þess að ljúka við vinnu varðandi liði 1-2 í tillögum fyrri vinnuhóps.

Í millitíðinni lét Reykjavíkurborg framkvæma úttekt á vinnsluaðilunum Mentor og Námfús í þeim tilgangi að sannreyna „hvort vinnsluaðili geti framkvæmt viðeigandi öryggisráðstafanir og viðhaft innra eftirlit áður en samið er við hann“. Á grundvelli þeirrar vinnu hófust langar samningaviðræður við vinnsluaðila í samræmi við lið 2 í tillögum fyrri starfshóps og hafa nýir vinnslusamningar verið undirritaðir fyrir skólana í Mentor máli. Þurfa sambærilegir samningar að vera gerðir við alla grunnskóla landsins með tilvísun í úttekt þá sem Reykjavíkurborg hefur framkvæmt.

Jöfnunarsjóður samþykkti styrkveitingu til að útbúa öryggisstefnu og öryggishandbók fyrir grunnskóla í september 2017 og réð starfshópurinn Marinó G. Njálsson í verkefnið, á grundvelli sérfræðipækningar hans, sem hófst þegar handa.

4. Innleiðing hjá skólunum 5 í Mentor máli hvað varðar öryggisstefnu og öryggishandbók

Eftirfarandi skjöl hafa verið send Persónuvernd varðandi skólana fimm í Menor máli:

- Öryggisstefna, samþykkt og undirrituð af skólastjóra og yfirmanni skólastjóra hvort sem um er að ræða fræðslustjóra eða bæjarstjóra.
- Skólarnir hafa framkvæmt hjá sér áhættumat vegna upplýsinga nemendaskrár, sem nær m.a. yfir upplýsingar í Mentor, en um er að ræða sjálfsmatsskjal ásamt leiðbeiningum.
- Áhættumatsskýrsla hefur verið útbúin.

Þau skjöl sem eru í vinnslu, eða á eftir að vinna, eru eftirfarandi:

- Reglubók með öryggisreglum. Stefnt er að því að hún verði tilbúin í janúarmánuði. Út úr henni verður útbúin styttri útgáfa fyrir starfsmenn skólans.
- Nothæfisyfirlýsing (e. Statement of applicability) sem tengir uppruna krafna við greinar reglubókar.
- Verklagsreglur í samræmi við kröfur í reglubókinni. Stefnt er á að þær fyrstu verði tilbúnar á næstu dögum.

5. Innleiðing öryggisstefnu og öryggishandbókar hjá öðrum grunnskólum

Framundan er innleiðing í aðra grunnskóla á landinu enda skýrt að ráðast verður í þá vinnu vegna Mentor máls. Er sú vinna hafin undir stjórn Marinós G. Njálssonar. Ferill við innleiðingu:

1. Ákveðið er hvaða skólar verði saman í hverri vinnulotu í samstarfi við Sí og svæðisfélög þess.
2. Haldinn er kynningarfundur með þessum skólum og Marinó þar sem farið er yfir skjöl í málinu, einkum sjálfsmat vegna áhættumats. Æskilegt er að einhver sem vinnur að staðaldri í Mentor sitji fundinn ásamt skjólastjórnendum.
3. Hver og einn grunnskóli undirritar öryggisstefnu en fyrirmynd hennar er tilbúin. Jafnframt þarf hann að svara spurningum í sjálfsmati sem liggur til grundvallar áhættumati.
4. Marinó fer yfir svör hvers skóla og verður í samskiptum eftir því sem þörf er á og lýkur gerð áhættumatsskýrslu fyrir hvern og einn skóla.
5. Öryggishandbók/reglubók afhent skóla ásamt nothæfisyfirlýsingu og verklagsreglum.
6. Hver og einn skóli gerir áætlun um og innleiðir reglubók ásamt nothæfisyfirlýsingu og tryggir fræðslu til starfsfólks, nemenda og foreldra.

Öll skjöl sem unnin hafa verið við framangreint ferli hafa verið greidd með framlagi frá Jöfnunarsjóði sveitarfélaga sem veitti styrk upp á kr. 5.000.000 auk þess sem sambandið og Reykjavíkurborg hafa lagt til mikla vinnu. Styrkurinn dugar hins vegar ekki til þess að ljúka innleiðingu í alla grunnskóla landsins, sem eru um 170talsins. Hver og einn grunnskóli þarf því að greiða sem nemur 5 klukkustunda vinnu við innleiðingu og leiðsögn u.þ.b. 100 þúsund með vsk.

Innleiðing hefst í skólum í Reykjavík, þar sem vinnan hefur þegar verið kynnt og Reykjavíkurborg samþykkt að greiða innleiðingarkostnaðinn fyrir sína skóla. Mun vinna borgarinnar og reynsla af henni nýtast öðrum sveitarfélögum.

Allir grunnskólar eða sveitarfélög, fyrir utan Reykjavíkurborg, þurfa að senda sambandinu staðfestingu um þátttöku í verkefninu, og skuldbinda sig þar með til greiðslu fyrir fimm klukkustunda vinnu við innleiðinguna. Mikilvægt er að grunnskólar/sveitarfélög tilkynni sem fyrst um þátttöku á netfangið thordur.kristjansson@samband.is

Ákvörðun um hvaða skólar vinna saman í hverri lotu, og í hvaða röð, verður tekin í samráði við KÍ og svæðafélög þess.

6. Framhaldið

Rétt er að taka fram að þegar innleiðingu breytts vinnulags vegna álits Persónuverndar í Mentor málinu er lokið þá tekur við mikil vinna hjá skólastjórnendum við að kynna nýjar reglur; öryggishandbók, verklagsreglur ofl. ásamt persónuverndarsjónarmiðum, innan sinna grunnskóla, en ný lög um persónuvernd munu gera ráð fyrir mjög ríkri ábyrgð á fræðslu til starfsmanna um reglurnar. Er mikilvægt að grunnskólar sameinist

um þessa vinnu til að gera hana sem skilvirkasta og tryggja eins mikinn vinnusparnað og hægt er.

7. Að lokum

Sambandið leggur afar ríka áherslu á að sveitarstjórnir veiti skólastjórnendum mikinn og góðan stuðning við verkið enda er það umfangsmikið og krefst mikils tíma frá skólastjórnendum. Skiptir hér líka máli að önnur vinna vegna innleiðingar nýrra persónuverndarlaga getur komið til hjá grunnskólunum og ljóst að um aukið vinnuálag er að ræða. Bendir sambandið á í því samhengi að allir skólar verða t.a.m. að hafa tengilið við persónuverndarfulltrúa sveitarfélags eða svonefndan tilsjónarmann persónuverndar.

Fyrir þá sem vilja kynna sér efnið betur þá bendir sambandið á eftirfarandi tengla¹:

[Persónuvernd í íslensku skólasamfélagi Málþing 9. nóvember 2017](#)

[Persónuverndardagur Sambands íslenskra sveitarfélaga 1. desember 2017](#)

[Hvað þýða nýjar persónuverndarreglur fyrir sveitarfélögin? Leiðbeiningar](#)

[Skólastarf og persónuupplýsingar](#)

[Álit Persónuverndar um vinnslu og öryggi persónuupplýsinga í vefkerfinu Mentor](#)

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Telma Halldórsdóttir
lögfræðingur

Samrit:
Persónuvernd

¹ Hægt er að opna tengla með því að hægri smella á þá og velja „open hyperlink“ í skjalinu.

